

A NYÍRERDŐ

Nyírségi Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság 2013. évi erdőgazdálkodási értékelése

1. Általános információk

A NYÍRERDŐ Zrt. (a továbbiakban: Társaság) Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék közigazgatási területén az állami erdők felelős kezelője. A 10 évre szóló erdőterv határozatokban jóváhagyott, valamint a hatályos jogszabályoknak megfelelően éves erdőgazdálkodási bejelentésekben erdei munkák szakszerű, jó minőségben való végrehajtása térségi és nemzetgazdasági érdek, olyan gazdasági tevékenység, amelynek fő célja az erdőben megtestesülő közvagyon gyarapítása, a természet védelme. Az erdei termőhelyek termőképességének fenntartását, az erdei életközösség sokféleségének megőrzését, a favagyon mennyiségének és minőségének növelését, a következő generációnak való átadását folyamatosan végzi társaságunk. Az erdészettörténeti, védelmi, vagy kultikus emlékhelyek és a létrehozott közjóléti létesítmények, kulturális örökségek és hagyatékok az erdő fontos részét képezik, melyek a cégünk által kezelt erdők immateriális javainak összességét gyarapítják.

A NYÍRERDŐ Zrt. 100%-ban állami tulajdonban lévő részvénytársaság, mely 1994. szeptember 30-án jött létre átalakulással a Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság jogutódjaként.

Társaságunk divizionális szervezeti formában működő gazdasági szervezet. Vagyonkezelési feladatát központja és kilenc önálló elszámolású egységként működtetett erdészete útján látja el. A Nyírbátori Fafeldolgozó Üzem, mint tizedik szervezeti egység az alapanyag magasabb feldolgozottsági szintjének biztosításával, hozzáadott értékkel javítja termékeinek piacra jutási esélyeit.

2. Működési terület, természeti adottságok, tevékenységi körök

A Társaság Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben 56.581 ha erdőterületen és a hozzá kapcsolódó 3.305 ha egyéb rendeltetésű területen gazdálkodott, a Kincstári Vagyonigazgatósággal 1996-ban megkötött Ideiglenes Vagyonkezelői Szerződésben foglaltaknak megfelelően.

A Társaság által kezelt terület az alábbiak szerint alakul:

Művelési ág	Terület (ha)
Erdő	56.581
Szántó	802
Rét, legelő	1.107
Kivett	1.365
Egyéb	31
Összesen	59.866

A NYÍRERDŐ Zrt. vagyonkezelési feladatát központja és kilenc önálló elszámolású egységként működtetett erdészete útján látja el. A Nyírbátori Fafeldolgozó Üzem, mint tizedik szervezeti egység az alapanyag magasabb feldolgozottsági szintjének biztosításával, bér munka vállalással, s hozzáadott értékkel javítja termékeinek piacra jutási esélyeit. Hasznosulási lehetőséget nyújt a kevésbé keresett alacsonyabb minőségi osztályú alapanyagának.

A Társaság természetvédelmi oltalom alá tartozó területei a gazdálkodással érintett területek 15,3 %-át érik el. A védett erdők nagy része országos jelentőségű védett természetvédelmi értéként egy nemzeti park, négy tájvédelmi körzet és négy természetvédelmi terület részét képezik, kisebb részük helyi védettség alatt áll. A **Natura 2000**-rel érintett terület nagysága 19.192 ha, mely a Társaság teljes gazdálkodási területének közel a harmada, 32 %-a. A kezelt terület 36,6 %-a korlátozás (Natura 2000, természetvédelmi oltalom) alatt áll.

Megnevezés	Mértékegység	Természetvédelmi területek 2013. december 31.	
		Összesen	ebből: NATURA 2000
1. Nemzeti park	ha	823	823
2. Tájvédelmi körzet	ha	5.343	4.196
3. Egyéb önkormányzati természetvédelmi terület	ha	351	351
4. Egyéb védett terület	ha	2.669	1.066
5. Összes védett terület	ha	9.186	6.436
<i>Összes védett terület aránya a társaság által kezelt területhez viszonyítva</i>	%	15,3	
6. Nem védett területen Natura 2000	ha	12.756	12.756
7. Natura 2000	ha	19.192	19.192
<i>NATURA 2000 terület aránya a társaság által kezelt területhez viszonyítva</i>	%	32,0	
8. Összes korlátozással érintett terület (5+6)	ha	21.942	
<i>Összes korlátozással érintett terület aránya a társaság által kezelt területhez viszonyítva</i>		36,6	

3. A NYÍRERDŐ Zrt. gazdálkodására jellemző sajátosságok

A Társaság kezelésében lévő erdőterületek háromnegyed része a Nyírségben, a többi a Szatmár-Beregi síkságon, a Nagykun-Hajdúháton, illetve a Tisza hullámtér erdőgazdasági tájon található, és alföldi viszonylatban jó-közepes termőhelyi adottságokkal rendelkezőnek tekinthető.

A terület éghajlatát tekintve az erdőszyepp és a cseres – tölgyes klímába sorolható, csapadékviszonyai az országos átlagnál kedvezőtlenebbek, a vegetációs idő száraz. Domborzati viszonyait a Nyírségben a változatos homok formák (bálnahátak, buckák, parabola buckák) és a közöttük megmaradt laposok, a Felső-Tisza vidéken pedig a folyók által kialakított sík öntésterületek jellemzik.

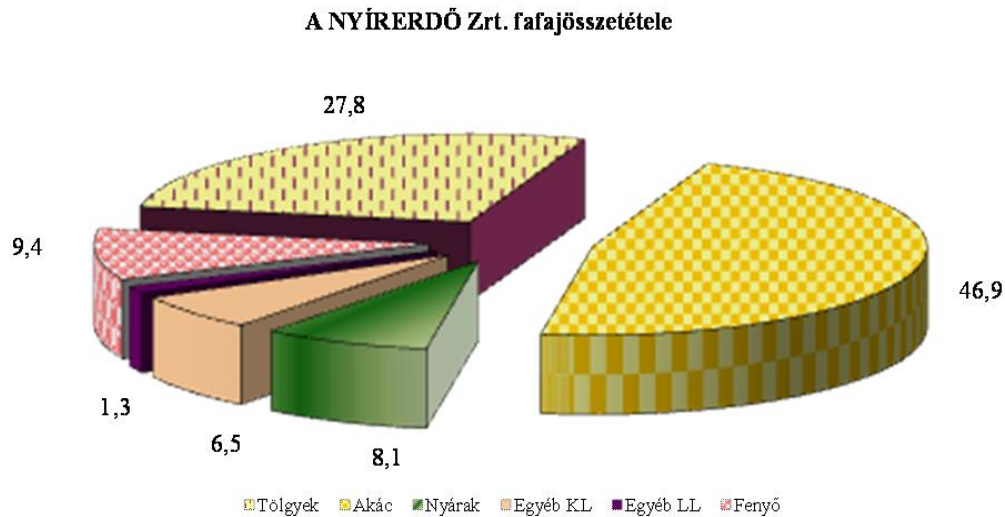
A vízrajz meghatározó elemei a nagy folyók (Tisza, Szamos), amelyek szabályozása után nagy területű árterek alakultak ki. A Nyírség és a Hajdúság döntően száraz, a főcsatornák, főfolyások és csatornák rendszere a vízelvezetést inkább szolgálja, mint a víz visszatartását. **Termőhelyi adottságaik** az Alföld viszonylatában jó-közepesnek mondhatók. Állományviszonyaik alapvetően a klasszikus értelemben vett természetes felújítások alkalmazását nem teszik lehetővé.

Erdőállományaik tipikusan Alföldi erdők, kultúrerdők és ültetvények, néhány kisebb-nagyobb tömbben megmaradt természet-szerű állománnyal. Meghatározó a homoki tölgyes erdőtársulás. A Szatmár-Beregi síkon megkezdték az átállást a folyamatos erdőborítást biztosító erdőkezelésre. A Pro-Silva módszer alföldi körülmények közötti üzembe állítására folyamatosak és biztatóak a Társaság kezdeményezései.

A Társaság által kezelt erdőterületek **fafajösszetételében** a gyorsan növvő ültetvényszerű állományok területaránya jelentős. Elsősorban a **Nyírség fő fafaja**, az **akác** a meghatározó, amelynek területaránya **46,9 %**. Az akácerdők kijelölt magtermő állományai adják az országos akác szaporítóanyag szükséglet mintegy kétharmadát. A **kocsányostölgyesek**

területfoglalása **27,8 %**, amelyek legértékesebb állományai a Szatmár-Beregi síkságon találhatóak. Kisebb területarányal (9,4 %) vannak jelen a **fenyvesek** – elsősorban erdei és fekete fenyvesek –, valamint **nyár** faállományok (8,1 %). A homoki fenyőállományok leginkább talajvédelmi funkciójuk révén meghatározóak. Az **egyéb lombos állományok** térfoglalása további 7,8 %-ot tesz ki.

A **fajok területi** arányait a következő kördiagram szemlélteti:

Az erdőállományok élőfa készlete 8,7 millió bruttó köbméter, az évi folyónövedék 440 ezer bruttó köbméter.

A Társaság **erdőterv** szerinti éves fakitermelési lehetősége 310 ezer bruttó m³. Állományainak értékösszetételére jellemző, hogy az egy hektárra jutó véghasználati kitermelés 206 bruttó m³ (177 nettó m³). A kitermelt fa választék-összetételében az értéket képviselő rönk választék 24,3 %, míg a kevésbé értékes sarangolt választékok aránya 53,4 % volt.

A Társaság értékesítési **piacai** a széles választék-spektrumnak köszönhetően változatosak, de az értékesítést jellemzően nehezíti a felhasználóktól való távolság. Export piacaik szinte kizárólag Nyugat-Európában vannak, ezek kiszolgálása logisztikai központokból történik.

Erdeik feltártsága gyenge, időjárásbiztos szállító-utakkal alig rendelkeznek, de a homoki termőhelyeik normál időjárás esetén kiszállításaikat döntően nem akadályozzák.

Területeiknek mintegy harmada valamilyen **védettség** (Természetvédelmi terület, Natura 2000) alá esik, ami térbeli és időbeli korlátozást jelent termeléseikben.

A gazdálkodást nehezítette, hogy 2013-ban három erdészetnek – Nyírlugos, Nyírbátor, Guth - teljes területén, a Fehérgyarmati erdészetnek pedig területe jelentős részén átmeneti erdőterv határozatok alapján kellett az erdőkezelési feladatokat elvégezni. Ezek kiadása lelassult, a Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága nem tudta tartani a határidőket, így a tervek összeállítása nehézkes volt, a bejelentések engedélyeztetésének határideje kitolódott.

Közjóléti beruházásaik közül kiemelkedett az Országos Kék Túra - Kék kör kerékpárút fejlesztése, Debrecenben az Erdőspusztai Bemutató Ház Korszerűsítése, foglalkoztató házak építése Bánkon, a Vekeri tónál és Gelénesen, valamint játszótér építések és fejlesztések Nyíregyházán és Hajdúhadházon.

4. Erdőgazdálkodás

4.1. Magtermelés

A Társaság az alap szaporítóanyag (mag, makk) szükségletét jellemzően felvásárlással és saját gyűjtéssel biztosította.

A mag és csemetetermelési ágazatban a tavaszi hűvös időjárás miatt kitolódott vetési, ültetési időszakban az akác mag iránti kereslet elmaradt a tervezett mértéktől. Tovább rontotta az akác mag értékesítési lehetőséget, hogy az erdőtelepítések megtorpantak. A 2013. évben a várakozásoknak megfelelően gyenge makktermés volt a térségben. Kocsányos tölgy makkból 409 mázsát vásárolt fel a Társaság, melynek nagyobb része saját felhasználásra került, de 135 mázsa értékesítését is megvalósították. Egyéb fafajokból (Vörös tölgy, Fekete dió, Egyéb lombos) a Társaság igényeihez elegendő mennyiség állt rendelkezésre.

A Társaság által kezelt erdőterületek közül 2013. év végére a szaporítóanyag termelést szolgáló elsődleges rendeltetésű – magtermő – állományok területét az alábbi táblázat mutatja:

FAJAJ	HEKTÁR
Akác	515
Erdei fenyő	23
Fekete dió	15
Kocsányos tölgy	80
Mézgás éger	7
Vörös tölgy	5
Összesen:	645

4.2. Csemetetermelés

A Társaság 7 engedélyes csemetekertben végez szaporítóanyag előállítását. Tényleges termelést 48,8 ha-on folytatott 2013-ben. A Társaság saját erdősítésekhez használta fel a megtermelt csemetét, illetve a felvásárolt magot.

Csemetekertek	Teljes terület (ha)	Csemete termeléssel hasznosított terület (ha)
Baktalórántházi Erdészeti		
Máriapócsi csemetekert	57,1	15,0
Pázsintai csemetekert	11,4	0,0
Hajdúhadházi erdészeti	35,3	12,0
Debreceni erdészeti		
Ebesi csemetekert	99,0	8,4
Derecskei csemetekert	111,4	2,4
Gúthi Erdészeti		
Várhegyi csemetekert	10,0	6,0
Nyírbátori erdészeti		
Nyírmeggyesi csemetekert	12,4	5,0
NYÍRERDŐ Zrt. Összesen:	336,6	48,8

4.4. Erdőtelepítés

Az elmúlt években végzett erdőtelepítések eredményeként 374,5 hektár erdőterület van folyamatban a Társaságnak. A Társaság 2013. év tavaszán 1,3 ha területen végzett erdőtelepítés I. kiviteli munkákat.

Az erdőtelepítési tevékenység fontosabb szakmai adatainak bemutatása:

Ágazatok	Előző év tény	Tárgyév			Tárgyév tény/ Előző év tény %
		terv	tény	tény / terv %	
Erdőtelepítés alá vont terület	566,0	392	374,5	95,5	66,2
Talajelőkészítés	0,6	1	1,3	130,0	216,7
Erdőtelepítés első kivitel	0,6	1	1,3	130,0	216,7
ebből – MNV Zrt. támogatással					
- közösségi támogatással					
- önerős	0,6	1	1,3	130,0	216,7
Pótlás	71,3	10	36,3	363,0	50,9
Erdőtelepítések ápolása	2.410,9	1780	1611	90,5	66,8
Befejezett ápolás	50,3	120	236	196,7	469,2
Befejezett erdőtelepítés	144,4	50	58,3	116,6	40,4

A folyamatban lévő erdőtelepítések szükséges pótlását és ápolását az év során elvégezte a Társaság. A többlet pótlási feladat a természeti kárt (aszály) szenvedett erdőtelepítések ismétlésének következménye.

A folyamatban lévő telepítésekből 58,3 ha-t sikerült befejezettként átadni.

4.3. Erdőfelújítás

A Társaság kötelezettség alá vont területe 4.391 ha volt a 2013. évben.

2010. június 14-én tornádó erősségű vihar csapott le a Társaság által kezelt erdőterületekre, melynek eredményeként 2012. év végéig kényszer fahasználatot kellett végezni 2447 hektár területen. A viharkár felszámolása már 2010. évben megkezdődött és várhatóan 2020-ban fejeződik be.

Ahol a fafajszerkezet alapján lehetőség volt rá, ott a téli-tavaszi véghasználatot követően gyökérszaggatást végeztek.

Az állományainkban az akác 46,9 %-ban van jelen, melynek felújítása sok esetben természetesen, gyökérsarjjal is kivitelezhető. A Társaság a jó minőségű akácállományait a talajt kevésbé bolygató gyökérszaggatás utáni sarjaztatásos technológiával újítja fel, így a természetes felújítás aránya 50,0 %.

Az erdőfelújítási tevékenység fontosabb szakmai adatainak bemutatása.

Adatok: ha

Ágazatok	Előző év tény	Tárgyév			Tárgyév tény/ Előző év tény %
		terv	tény	tény / terv %	
Erdősítés alá vont terület	4.287	4.518	4.391	97,2	102,4

Talajelőkészítés	1.184	992	1.158	116,7	97,8
Erdősítés első kivétel összesen	1.082	940	1.070	113,9	98,9
ebből: természetes mag	6	2	12	590,0	196,7
ebből: természetes sarj	440	534	535	100,1	121,5
ebből: mesterséges	636	404	524	129,7	82,4
Pótlás	385	181	372	205,3	96,5
Erdősítések ápolása (halmozott terület)	17.338	20.600	17.176	83,4	99,1
Befejezett ápolás (halmozott terület)	1.792	1.500	1.901	126,7	106,1
Befejezett erdősítés	792	944	966	102,3	121,9
Erdőfelújítási hátralék (szankcionált)	-	-	-	-	-

4.4. Erdőnevelés

Társaságunk által végrehajtott, az állományok szerkezetét pozitívan befolyásoló beavatkozások:

Megnevezés	2012. év tény (ha)	2013. év tény (ha)
Gyérítés (+Egészségügyi)	2.919	2.580
Tisztítás	1.178	1.062
Összesen	4.097	3.642

5. Természet- és környezetvédelem

5.1. A természetvédelmi korlátozások hatása a gazdálkodásra

A Társaság működési területén igen sok a védett természeti érték, melynek eddigi megőrzéséhez az erdőkezelő szakszemélyzet jelentős mértékben hozzájárult. Mind a közjóléti, mind a védelmi rendeltetésű erdők esetében az erdészeti üzemterv szerinti gazdálkodás a mérvadó, amit az olykor a szakmai szempontokat figyelmen kívül hagyó természetvédelmi korlátozások egyoldalúan felülírnak.

A természetvédelmi korlátozásokra jellemző, hogy azok egy bizonyos védett természeti érték fenntartása vagy egy élőhely megőrzése érdekében történnek (pl.: madárfajok fészkelőhelyei, vonulási útvonala, védett növények, társulások élőhelyei, stb.). Mindezek miatt ezeken a területeken a munkálatok a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága által meghatározott időzítésben kerülnek elvégzésre. A Társaság a természetvédelmi területein – természetvédelmi kezelői szemlélettel – törekszik, hogy:

- a fahasználat az első és a negyedik negyedévben,
- az erdőfelújítás **környezetkímélő módszerekkel, természetszerű módon** kerüljön elvégzésre, kis területű véghasználatok alkalmazásával, ill. a vegyszerhasználat korlátozásával,
- hagyásfa csoportok kijelölésével és kellő holtfa mennyiség maradjon vissza az érintett erdőterületen,
- biológiai vágáskorral kezeli a különleges természeti értékű erdőállományokat.

A Társaság a természetvédelmi kötelezettségek teljesítéséből eredő többletköltségeket felvállalja, s a természetközeli erdőállományok esetében a természetes szukcessziós

folyamatoknak teret engedve tesz eleget a természetmegőrzéssel és élőhelyvédelemmel kapcsolatos elvárásoknak.

A természetvédelmi korlátozások egy része beépül az erdőgazdálkodási üzemtervekbe, másik része az éves erdőgazdálkodási tervek jóváhagyásakor a természetvédelmi állásfoglalásokban kerül rögzítésre.

Az arra alkalmas termőhelyi viszonyok mellett a kedvező adottságú kocsányos tölgy erdőállományok magról történő természetes felújítási módszereinek alkalmazásával törekszünk a folyamatos erdőborítás biztosítására. Így egy magasabb természeti értékkel bíró erdő állapot alakul ki, mely ökológiai értéke az alföldi erdőgazdálkodási viszonyok között jó. A felújítási mód üzemszerű alkalmazásának lehetőségei behatároltak.